

บทที่ 1

บทนำ

ภาวะทุพโภชนาการ (malnutrition) ยังคงเป็นปัญหาทางสาธารณสุขที่สำคัญประการหนึ่งในทุกภาคของประเทศไทยในปัจจุบัน โดยเฉพาะโรคขาดอาหารในทารก และเด็กวัยก่อนเรียน สาเหตุสำคัญประการแรกก็คือ ความยากจนของประชากรซึ่งมากถึง 80 เปอร์เซ็นต์ สาเหตุที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับความยากจนก็คือ การขาดความรู้ในการให้อาหารและความเชื่อที่ผิด ๆ ที่สืบทอดกันมาในการเลี้ยงดูทารกและเด็ก ทำให้เด็กเหล่านั้นได้รับแต่อาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการต่ำ ทำให้เจริญเติบโตไม่เต็มที่ ทั้งร่างกายและสมอง ดังจะพบเห็นเด็กเล็ก ๆ ในครอบครัวที่อาศัยอยู่ตามชุมชนแออัดหรือในชนบทที่ห่างไกลจากความเจริญในทุกภาคของประเทศไทย จะเป็นโรคขาดอาหารกันมากมาย โดยเฉพาะโรคขาดโปรตีนและกำลังงาน (protein-calorie malnutrition) ซึ่งผลที่จะตามมาในอนาคตก็คือ ประเทศจะมีประชากรที่ด้อยคุณภาพ ด้วยเหตุนี้จึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาวิจัย เพื่อพัฒนาการผลิตอาหารเสริมที่มีทั้งคุณภาพและปริมาณให้เพียงพอภายในประเทศ โดยใช้วัตถุดิบที่มีในท้องถิ่น โดยที่อาหารเสริมที่ผลิตขึ้นนั้นจะต้องมีราคาถูกด้วย

ปัจจุบันหลายประเทศทั่วโลกต่างหันมาสนใจปัญหาทางโภชนาการในทารกและเด็กกันมากขึ้น และเน้นที่จะแก้ปัญหาโดยการผลิตอาหารเสริมจากวัตถุดิบภายในท้องถิ่นที่มีราคาถูก เช่นอาหารเสริม Incaparina ที่ผลิตโดยสถาบัน INCAP (Institute of Nutrition of Central America and Panama) (1) อาหารเสริม Bal-Ahar ที่ผลิตในประเทศอินเดีย (2) และอาหารเสริมสำหรับทารกในระดับหมู่บ้านของประเทศไทย (3) เป็นต้น

อาหารเสริมที่วางจำหน่ายตามท้องตลาด ถ้าผลิตมาจากต่างประเทศจะมีราคาแพง อาหารเสริมที่ผลิตจำหน่ายภายในประเทศยังมีปริมาณน้อยไม่แพร่หลายไปยังชนบทที่ห่างไกล

และบางชนิดก็ผลิตมาจากข้าวกล้องหรือข้าวสาลีที่ตากแห้งแล้วบดละเอียด อาหารเสริมประเภทนี้จะมีคุณค่าทางอาหารต่ำ คราวเรือนในชนบทมักนิยมซื้อมาใช้เลี้ยงทารกและเด็กแทนนมมารดากันมาก เพราะมีราคาถูก

จากสภาพทางภูมิศาสตร์ของภาคใต้ ซึ่งประกอบด้วยพื้นที่ราบและชายฝั่งทะเล นอกเหนือไปจากแนวทิวเขาและป่าไม้ อากาศมีความชุ่มชื้นและฝนตกเกือบตลอดปี ทำให้ภาคใต้มีทรัพยากรธรรมชาติทางการเกษตรที่สำคัญ เช่น ยางพารา มะพร้าว ผลไม้ที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ พืชผักที่ใช้เป็นอาหารในชีวิตประจำวัน เช่น ข้าว ข้าวโพด ถั่วต่าง ๆ มันเทศ มันสำปะหลัง เป็นต้น (4) นอกจากนี้ภาคใต้ยังมีผลผลิตทางด้านประมงสูงถึง 1 ใน 3 ของมูลค่าของผลผลิตทางการประมงทั่วประเทศ (5) มีปลาหลายชนิดที่จับได้ปริมาณมาก และมีราคาถูก วัตถุประสงค์ต่าง ๆ เหล่านี้สามารถนำมาใช้ผลิตอาหารเสริมที่มีคุณค่าทางโภชนาการ และมีราคาถูกได้ ถ้าหากรู้จักใช้วัตถุดิบแต่ละชนิดมาผสมกันในสัดส่วนที่เหมาะสม ซึ่งในปัจจุบันได้มีการนำเอาวิธีการโปรแกรมแบบเส้นตรงมาใช้หาสูตรอาหารกันอย่างกว้างขวาง สูตรอาหารที่ได้จากวิธีการดังกล่าวนี้ จะมีคุณค่าทางอาหารสูง มีสารอาหารที่สำคัญ เช่น โปรตีน ไขมัน พลังงาน ฯลฯ เพียงพอกับความต้องการของร่างกายอีกทั้งมีราคาถูกด้วย การศึกษาวิจัยในเรื่องนี้จึงสอดคล้องและสนับสนุนนโยบายงานด้านสาธารณสุขที่ได้กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 4 และฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2520-2524, 2525-2529) ซึ่งมีเป้าหมายที่จะส่งเสริมการผลิตอาหารเสริมที่มีคุณค่าในท้องถิ่น และขยายการผลิตอาหารเสริมให้เป็นอุตสาหกรรมภายในประเทศ

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงดูและให้อาหารแก่ทารกและเด็กในชนบทภาคใต้
2. ศึกษาชนิดของวัตถุดิบต่าง ๆ ที่เหมาะสมที่มีอยู่ในท้องถิ่นเพื่อใช้ผลิตอาหารเสริม
3. ศึกษาหาสูตรอาหารเสริม ด้วยวิธีการโปรแกรมแบบเส้นตรง เพื่อให้สูตรอาหารเสริมมีคุณภาพ เป็นไปตามมาตรฐานของประกาศกระทรวงสาธารณสุข
4. คัดเลือกสูตรอาหารเสริมที่เหมาะสม เพื่อพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์สำหรับครัวเรือนในชนบทภาคใต้
5. ศึกษาและประเมินผลการยอมรับของผลิตภัณฑ์โดยใช้ประสาทสัมผัส